A Stasi szigorúan titkos aktáiból: „Fáklya”

Egy ember teljes testét elborították a lángok a cottbusi börtön udvarán. *„Anya, végre szabad akarok lenni”* – suttogta utolsó erejével.

Néhány nap múlva a 28 éves **Werner Greifendorf** belehalt égési sebeibe, és haláláról – bár a Stasi megpróbálta eltitkolni azt – egész Németország értesült.

Szubjektív történelmi kitérő

A történet idején 1977-et írtak a naptárak. Magyarországon csakúgy, mint Kelet-Németországban tombolt a szocializmus, a munkásosztály gőzerővel építette az NDK-t, a kormánypárt, a SED és a *„nép ökle”*, a Stasi titkosügynökeinek gondos felügyelete mellett. A *„sikertörténetben”* nem osztozott mindenki, de az eltérő véleményeknek abban az országban nem sok teret hagytak. A legendás *„el lehet innen menni”* alternatíva sem nagyon működött, mivel a határokat aknazárral és gépfegyveres őrökkel védték – no nem az ellenségtől, hanem a lábukkal szavazni kívánó állampolgároktól (Ez az ominózus kiszólás számomra ezért is volt érdekes egy egykori KISZ-titkár szájából).

Az útlevelet kérvényezni kellett a belügyminisztériumtól, és ha meg is kapták, akkor sem mehettek csak úgy világgá a drága polgárok, csak abba az országba, ahová az engedélyük szólt. No, és persze az útlevelet ki kellett érdemelni; ezt osztotta *„jutalomként”* az állampárt, banán helyett.

A lázadókra és a rendszer ellenségeire komor sors várt a népi államban. És ahhoz, hogy a Stasi lecsapjon a *„lázadóra”*, nem kellett sok. Egy rossz kiszólás, a házmester által félreértett szó vagy a nyugati rokonok is már elég okot szolgáltattak egy alaposabb vizsgálathoz.

A valódi lázadás persze az volt, ha szerencsétlen és reményvesztett ember nekivágott (no, nem a keleti) határnak. Sokakkal a felrobbanó aknák vagy a feletteseiktől rettegő besorozott katonák golyói végeztek, a túlélőkre pedig bíróság és hosszú börtönévek vártak. Ráadásul az NDK anyagilag is érdekelt volt a nagyszámú politikai fogoly begyűjtésében.

Váltságdíj politikai foglyokért (Häftlingsfreikauf)

Ez a nemhivatalos tranzakció (németül: **Häftlingsfreikauf**) a két Németország között létezett 1962-től egészen a Fal leomlásáig. Az NSZK az NDK-s politikai fogvatartottakért előre meghatározott összegű váltságdíjat (devizában vagy áruk formájában) fizetett. A fogvatartottakat sokszor a rokonok és rabtársak értesítése nélkül, rögtön a börtönből vitték el, és adták át a nyugat-német hatóságoknak. Ezek az emberek az NSZK-ban állampolgárságot kaptak.

1962 és 1989 között 33.755 politikai fogvatartott kapta vissza így a szabadságát, ez az „program" összesen 3,5 milliárd D-Mark-jába került az NSZK-nak. A kezdetekben ez a váltságdíj 40.000 DM volt fejenként, és emelkedett egészen 100.000 DM-ig. A politikai nézeteikért börtönbe vetett embereken kívül mintegy 250.000 további ember szabad eltávozását váltotta meg így Nyugat-Németország.

A programot a keletnémetek igen diszkréten kezelték. A csere lebonyolításához két Magirus-Deutz márkájú, nyugatnémet busz állt a rendelkezésükre, gombnyomásra átfordítható rendszámokkal. Így a fal mindkét oldalán helyi rendszámmal tudtak ezek a buszok feltűnésmentesen közlekedni. Persze, ez a megoldás csak idővel alakult ki, az első 20 foglyot és sok gyereket 1962-ben három, műtrágyával megrakott vagonban küldték át nyugatra.

A programból befolyó pénz fontos bevételi forrása volt az NDK-nak, akik a bevételek növelése érdekében a foglyokon és fogvartartásukon keresztül zsarolták az NSZK-t, 1979-ben például öt évről nyolc évre emelték a *„szökési kísérlet"* maximális büntetési tételét.

Werner Greifendorf

Szülei válása után szinte az egész gyerekkorát gyermekotthonban töltötte Werner, aki mindig is nyugaton élő apjához vágyott. Habár Erich *„a fal még 100 évig állni fog"* Honecker, az NDK államfője 1975-ben a családegyesítésre vonatkozó nemzetközi határozatot Helsinkiben aláírta, azt országa – sok más humanitárius határozattal egyetemben – soha nem tartotta be.

Werner csak vergődött az NDK-ban, dolgozott mázolóként, kazánkovácsként és raktárosként is, aztán, mint annyian, akik elégedetlenek voltak a sorsukkal, nekivágott a határnak. Az egykori Csehszlovák – NSZK határon akadt fenn, 1977-ben, és ki is osztottak számára 2 év 8 hónap büntetést, amit a Stasi cottbusi börtönében kellett letöltenie.

A börtönből folyamatosan beadványokkal bombázta a hatóságot és éhségsztrájkba is kezdett, hogy az NSZK-ás váltságdíj fejében leléphessen az országból. Elkeseredése kiszolgáltatott és reménytelen helyzete felett addig nőtt, míg – 28 évesen – végzetes elhatározásra jutott. 1978. október 19-én a börtön műhelyében – ahol dolgozott – leöntötte magát nitrohigítóval, majd a börtön udvarán felgyújtotta magát. A börtönőröknek fogalmuk sem volt, hogy mi a teendőjük ebben a helyzetben. Rabtársai oltották el a lángoló testet, és az elsősegélyt is egy fogvatartott orvostól kapta, majd ők vitték el a börtönorvoshoz.

Amikor Wernert a cottbusi kórházba szállították, a meglehetősen hiányos dokumentáció alapján még tudott beszélni és testének 30%-a égett meg. Bár a papírokat átnéző orvosok egybehangzó véleménye az, hogy megmenthető lett volna, Werner Greifendorf november 9-én belehalt égési sérüléseibe. A Stasi gépezete azonnal mozgásba lendült, hogy az esetet titokban tartsák, és megnyitották *„fáklya"* nevű *„szigorúan titkos"* minősítésű operatív dossziéjukat.

Rokonait és munkatársait, miután közölték velük, hogy baleset történt, szoros megfigyelés alá vonták. Werner temetése napján a rendőrség a környéket teljes blokád alá vonta, hogy az esetleges, nyugatról beszivárgó újságírókat távol tartsa a helyszíntől és bármiféle *„provokatív-demonstratív cselekmények”*-et megakadályozzon. A Stasi a helyszínen demonstratívan fényképezett és filmezett, mintegy 100 ügynök felügyelte a hat családtagot és a három koszorút.

A már lezárt *„fáklya”* dosszié 1978. december 22-én landolt az NDK állambiztonsági minisztere, Erich Mielke asztalán, aki a dossziét írásban véleményezte. Büszke volt arra, hogy az esetről a nyugati sajtó nem szerzett tudomást és javasolta, hogy az eset szemtanúi még váltságdíj fejében se juthassanak nyugatra. Öröme nem tartott sokáig.

28jähriger zündete sich im Zuchthaus an

Berlin, 4. 1.

Aus Protest gegen die unerträglichen Haftbedingungen hat sich im „DDR"-Zuchthaus Cottbus ein Häftling mit Nitroverdünnung übergossen und angezündet. Mithäftlinge konnten den 28jährigen retten.

BZ
4.1.79

A B.Z. (Berliner Tageszeitung) 1979. január 4-én egy rövid, majd októberben egy terjedelmes cikkben számolt be Werner Greifendorf öngyilkosságáról.

Mielke ezek után nem sokkal – nemzetközi nyomásra – engedélyezte a *„Váltságdíj politikai foglyokért”* „program” folytatását.

Ez egy elfeledett sarka a netnek, örülök, hogy sikerült elvetődnöd ide!

Továbbra is keresek megjelenési lehetőséget az írásaim számára. Ha esetleg van ötleted, oszd meg velem! Elérhetőségeim az Impresszumban találhatók.

A passport.blog jelenlegi egyetlen megjelenési lehetősége a Facebook. Ha értesülni szeretnél az új bejegyzésekről, kövesd a Bolyongó Facebook oldalt.

Ha szeretnéd a bejegyzést kinyomtatni, vagy önálló formában menteni, ennek a legegyszerűbb módja a PDF formába konvertálás. Ezt a jobb oldali, fentről negyedik (Adobe) ikonnal teheted meg.

Eddigi bejegyzések a bolyongó.hu-n

Az összes bejegyzés ABC-be rendezett indexe itt található. A blog helyekhez köthető bejegyzései a

google.maps térképen is megtalálhatók: A világ valódi csodái. A mostanában a blogon megjelent írások a főoldalon jelennek meg.

2026/05/28 18:05

Források

Wikipedia: Häftlingsfreikauf
Bild.de: Geheimakte „Fackel“ / Wie die Stasi eine Tragödie vertuschte (fizetős hozzáférés)

NSZK, NDK, 2013, 1977, börtön, váltságdíj, Werner Greifendorf, stasi, Erich Honecker, Cottbus, Erich Mielke, Berliner Tageszeitung, történelem, Németország

Bejegyzésmegtekintések száma: 148

From:
https://mail.bolyongo.hu/ - **bolyongó**

Permanent link:
https://mail.bolyongo.hu/doku.php?id=passport:a_stasi_szigoruan_titkos_aktaibol_faklya

Last update: **2026/08/16 00:32**